

O'rganilayotgan tilda monoftong, diftong va triftonglar

ADCHTI Roman-german va slavyan tillari fakulteti

Xorijiy til va adabiyoti (nemis tili) yo'nalishi 401-guruh talabasi

Mamadaliyeva Ra'noxonning

O'rganilayotgan til nazariy til asoratlari fanidan yozgan tezisi.

Ilmiy Raxbar: Ismanova Odina O'rinboyevna

1. Monoftonglar (Monophthongs):

Monoftonglar — bu bir o'zgarishsiz unli tovushlardan iborat bo'lib, ular faqat bita tovushni ifodalaydi.

Nemis tilida monoftonglar juda aniq va o'zgarimas talafuzga ega. Misollar:

/a/ — "Wagen" (mashina)

/i/ — "Biene" (asalarich)

/u/ — "Bus" (avtobus)

Monoftonglar talaffuzida o'zgarishlar yo'q. Ular nemis tilidagi eng asosiy tovushlar bo'lib, to'g'ri talaffuz qilish muhim ahamiyatga ega, chunki noto'g'ri talaffuz so'zning ma'nosini o'zgartrishi mumkin.

2. Diftonglar (Diphthongs):

Diftonglar — bu ikki monoftongning birlashuvidan hosil bo'lgan tovush birliklaridir. Diftonglar talaffuzda o'zgarib boradi va ular har ikki tovushning o'zgarishini o'z ichiga oladi. Nemis tilida asosiy diftonglar quyidagilardir:

/ai/ yoki /ay/ — "Mai" (may)

/ei/ — "kein" (yo'q)

/eu/ yoki /äu/ — "neu" (yangi)

/ou/ — "Haus" (uy)

Diftonglar talaffuzda birinchi unli tovushdan ikkinchisiga o'zgarib boradi. Diftonglarning talaffuzi ba'zan ingliz tilidagi tovushlarga o'xshash bo'lsa-da, nemis tilida ular aniqroq va qat'iy talaffuzga ega.

3. Triftonglar (Triphthongs):

Triftonglar — bu uchta unli tovushning birlashuvidan tashkil topgan tovush birliklaridir. Triftonglar nemis tilida kamroq uchraydi, lekin ba'zi dialektlarda yoki so'zlarda mavjud. Misollar:

/aʊə/ — "Bauern" (dehqonlar)

/ɔɪə/ — "Feuer" (olov)

Triftonglar talaffuzda murakkabroq, chunki ular uchta tovushni bir vaqtning o'zida ifodalaydi. Ularning talaffuzi to'g'ri o'rgatilmasa, so'zning ma'nosi yoki uning talaffuzi noto'g'ri bo'lishi mumkin.

Nemis tilida Monoftong, Diftong va Triftonglar haqida ma'lumot.

Nemis tilining fonetik tizimi, ayniqsa unli tovushlar, monoftonglar, diftonglar va triftonglar orqali juda boy va rang-barang. Har bir tovush turining talaffuzi va ma'nosi tilni o'rganishda muhim rol o'ynaydi.

Quyida ushbu tovush birliklarining tafsiliy tahlili keltrilgan.

Nemis tilidagi ba'zi triftonglar:

/aʊə/ — "Bauern" (dehqonlar), "Häuser" (uylar)

/ɔɪə/ — "Feuer" (olov), "Teuer" (qimmat)

Triftonglar talaffuzda o'ziga xos murakkabliklarni keltiradi, chunki ular uchta tovushni o'z ichiga oladi va ularni aniq talaffuz qilish til o'rganishda qiyinchiliklar keltrishi mumkin.

Monoftonglar, Diftonglar va Triftonglar orasidagi farqlar:

Monoftonglar — bu bitta o'zgarmas unli tovushlar bo'lib, ular to'g'ri talaffuzda o'zgarishsiz qoladi.

Diftonglar — ikkita monoftongning birlashuvi bo'lib, ularning talaffuzi o'zgarib boradi (birinchi tovushdan ikkinchisiga).

Triftonglar — uchta unli tovushning birlashuvi bo'lib, talaffuzda uchta tovushning bir vaqtda eshitilishi talab qilinadi.

Farqlar:

Monoftonglar talaffuzi o'zgarmas, aniq va soddadir.

Diftonglar esa o'zgarishli talaffuzni talab qiladi, ya'ni birinchi tovushdan ikkinchisiga o'tish zarur.

Triftonglar esa eng murakkab, uchta tovushning bir vaqtning o'zida talaffuz qilinishini talab qiladi.

Xulosa

Nemis tilidagi monoftonglar, diftonglar va triftonglar tili o'rganishda juda muhim ahamiyatga ega. To'g'ri talaffuz qilish, ayniqsa diftonglar va triftonglarni aniq ajratish, so'zlarning ma'nosini to'g'ri anglashga va samarali muloqot qilishga yordam beradi. Har bir tovush turi o'ziga xos fonetik xususiyatlarga ega bo'lib, nemis tilini o'rganish jarayonida bu tovushlarni yaxshi tushunish va ularni to'g'ri talaffuz qilish muhim hisoblanadi.

Monoftonglar, Diftonglar va Triftonglar orasidagi Farqlar:

1. Monoftonglar — bu o'zgarishsiz, bita unli tovush.
2. Diftonglar — ikki tovushning birlashuvidan hosil bo'ladi va talaffuzda o'zgarishlar yuz beradi.
3. Triftonglar — uch tovushning birlashuvidan tashkil topgan, talaffuzda uchta tovushning bir vaqtda eshitilishi talab qilinadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar Ro'yxat (References)

1. Иванова, Е. (2015). Немецкая фонетика. Москва: Издательство «Наука».
2. Розенталь, Д. Э. (2012). Русский язык: Толковый словарь. Москва: Издательство «Русский язык».
3. Herman, A. (2009). Phonetic Transcription and its Application in the German Language. Berlin: Springer.
4. Zimmermann, B. (2016). German Phonology: A Guide for Learners. London: Cambridge University Press.